

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački
Prilog predstavljanju knjige:
MIRKO IVANJEK, Veliki petak 1945.
Biskup Josip Maria Carević. Život za narod – smrt u ime naroda
Dvorana 'Vijenac', Nadbiskupijski pastoralni institut, Zagreb
Srijeda, 5. lipnja 2019., u 19.30 sati

a) Ne samo Sveto pismo, nego svako pročitano, razmotreno, doživljeno djelo raste s čitateljem, širi se, postaje znakovitijim. Tako je i s ovom knjigom koja je: životopis i pripovijedanje; svjedočenje i propitivanje; duhovno štivo s tragovima hagiografije i molitva. No, u svakome tko ju pročita nedvojbeno će izrasti u nove snažne osjećaje, vjerojatno zbog toga prelijevanja koje je, s jedne strane nastalo iz nužnosti nepotpunih podataka za odjeljivanje životopisa i duhovne naracije, a s druge radi učinkovitijega prenošenja poruke. Proteklih sam tjedana razgovarao s nekoliko ljudi koji su pročitali knjigu gospodina Ivanjeka, a koji su mi rekli da su ju pročitali u jednome mahu. Siguran sam da će to biti slučaj i s novim čitateljima.

Drago mi je što smo, nakon nekoliko predstavljanja u ozračju ogranaka 'Matice Hrvatske', ovo predstavljanje organizirali u dvorani 'Vijenac'. Razloga ima više, a jedan od glavnih jest želja da se nadahnuće kojim je nadahnut i zauzetost na koju je pozvan gospodin Ivanjek osjeti snažnije i bude nošena prije svega poznavanjem unutar zajednice vjernika. Naime, shvatio sam da je malo svećenika, a još manje vjernika uopće čulo za biskupa Carevića, a kamoli za detalje koji su dio spomena na mučeništvo koje je podnio. Tu se još uvijek vidi snaga komunističke propagande.

b) U traženju datuma za predstavljanje otvorio nam se, smijem reći: darovan nam je današnji dan koji je na razini spomena višestruko znakovit. Iz novijega vremena pamtimo treći pohod sv. Ivana Pavla II. od 5. do 9. lipnja 2003., kao i pohod pape Benedikta XVI. 4. i 5. lipnja 2011.

Nadalje, nalazimo se između Uzašašća i Pedesetnice, pri čemu živimo iskustvo 'između', posebno međuvrijeme u kojemu s apostolima dijelimo otajstvo susreta s Gospodinom, snagom sjećanja kojemu je potrebna snaga Duha Svetoga koji upućuje u svu istinu i doziva u pamet ono što je Gospodin rekao. Tu se rađa, obnavlja i živi Crkva.

Kao treći naglasak je subotnje prezbitersko ređenje u našoj prvostolnici. Znamo da su i ta svećenička zvanja plod Božjega poziva, ali i molitve da se ljudi na taj poziv odazovu. Najprivlačniji i najuvjerljiviji su životi ljudi koji su sebe darivali drugima i

koji su ustrajali do kraja živeći Kristov dar. Zato je dobro da biskupa Carevića upoznaju i naši bogoslovi.

c) Nakana nalogodavaca i mučitelja u ondašnjemu sustavu očito je bila da se samo djelo ubojstva predstavi kao nužno i poželjno, kao junački čin kojim se odstranjuje neprijatelja napretka i komunističkoga poretka. No, zanimljivo je da se savjest ne dopušta lako prevariti političkim nalozima. Jer se s pravom postavlja pitanja: Ako je nešto bilo uzvišeno, hvalevrijedno, plemenito, kako to da je to djelo pomno skrivano i nadzirano snagom prijetnja do dana današnjega? Očito je da se zlodjelo takvim pristupom nije dalo preobraziti u nešto drugo. Nisu razumjeli da samo ljubav, istina i dobro imaju snagu preobrazbe, ostavši zatvoreni radosti.

Dragocjen je detalj koji možda i nije bio u piščevu planu, a ja ga vidim kao jasnu posljedicu piščeva duha kojim je prionuo pisanju. Naime, na samome početku, u Prologu je prva rečenica: *Postoji vrijeme tame*. Iza nje slijede misli o ljudima koje je, kako to kaže snažan hrvatski izraz, „pojela noć“, koji su odvođeni, zlostavljani, pogubljeni. Prva rečenica u samome *corpusu* započinje riječima: *Ujutro rano...* i opisuje se zrakoplovni napad 6. travnja 1941. Pripovijedanje završava, knjiga završava rečenicom: *Ali – niknut će!* Završava uskličnikom, sigurnošću novoga života.

Tama – Rano ujutro – Niknut će! To je slijed, to je nutarnji pokretač; to je smisao koji odiše Kristovim i našim vazmom. Iskreno zahvaljujem gospodinu Mirku. U njemu i njegovoj supruzi večeras gledamo sve one vjernike koji su bili i ostali živo kamenje Crkve, uz svoje svećenike, redovnike i redovnice; koji su stradavali, ali koji su sačuvali spomen.

d) Večerašnje predstavljanje koristim kao lijepu prigodu za jednu najavu. Već poduže razmišljamo na koji način čuvati spomen na ubijene svećenike o kojima je govorio mons. Pintarić. Taj se spomen kasnije može proširiti i na vjernike laike, jer su znak i tekst tako oblikovani da se pod njim mogu naći svi naši vjernici. Običavam reći da se na jednoga svjedoka/-inju, klerika ili redovnika, može računati barem petero vjernika laika koji zavrjeđuju istu pozornost.

Nakon razmatranja najprikladnijih rješenja, odlučili smo na mjestima (na župnim i drugim crkvama ili u blizini crkava s kojima su bili povezani) gdje su vršili svoju svećeničku službu postaviti prepoznatljiv znak: tropletni križ s palmom i natpisom: *Archidioecesis Zagradiensis Martyribus suis – Zagrebačka nadbiskupija svojim svjedocima*. Znakovito je i to što su tu plaketu prema danim uputama izradili mladi kipari. Kada netko vidi taj znak, odmah zna da je riječ o takvim ljudima. Sam znak je

mišljen u dvije veličine, kako bi se mogao primijeniti na raznim mjestima. Ta će plaketa biti postavljena zajedno s pločom na kojoj će biti ispisan tekst spomena na određenoga svećenika.

Želja nam je te ploče postaviti tijekom 2020. godine. Smatramo to važnim doprinosom ne samo čuvanju spomena, nego pomaganju sjemenu mučeništva da donese rod.

e) Dragi gospodine Mirko, i ovdje ponavljam što sam vam rekao prije mjesec dana: Hvala Vam što ste na lijep način podigli križ nad grobom biskupa Carevića na nama nepoznatom mjestu.

Ipak, smatram najvažnijim da su šutnja i šapat postali glasom. On može djelovati slab, ali je sjeme probilo koru i donijelo plod koji je blizak; knjigu koja 'sama lista stranice'. Dovoljno ju je uzeti u ruke da bi se doživio onaj osjećaj koji ostavlja dojam da nema korica; koji ju drži otvorenom s pitanjem: *Zar je moguće da je među nama živio čovjek koji je to proživio, a da o njemu hrvatska javnost ne zna? Kako je moguće da su s nama živjeli i žive ljudi koji su tako postupali s drugim ljudima? Kako je moguće da netko i danas zastupa opravdanost takvih djela...*

Nedavno sam bio u kapeli Majke Božje Snježne, gdje je biskup Carević predvodio liturgijska slavlja i odakle je odveden. S toga uzvišenja misao i pogled krenuli su prema jugu, prema Dubrovniku i Srđu, na kojemu je biskup Carević dao podići križ, onaj isti koji je raketiran 6. prosinca 1991., u istome duhu mržnje prema križu nad Hrvatskom i prema svemu u Hrvatskoj što je obilježeno križem.

Otvorili ste vrelo nadahnuća, posebice mladima, ali i svakomu tko traži odgovore na konačna pitanja. Ujedno ste otkrili riznicu u koju mogu ući i iz nje crpsti umjetnici svih umjetnosti, koji čeznu za dodirima vječnoga i vremenitoga.

Hvala i Vašoj supruzi Anki. Neka Vas oboje Gospodin čuva u svome miru, a Duh Božji prati stvarateljskim nemirom koji nam je podario ovu knjigu.